

Підсумовуючи вище наведене, слід зробити висновки, що некомпетентність державних органів та осіб, які стоять на вершині управлінської піраміди, які не мають чітко окреслених, зрозумілих нових, сучасних моделей суспільного розвитку не зможуть Україну привести до європейського рівня [1]. На даний час, є велика потреба у покроковій зміні системи управління та у подоланні викликів сучасного державотворення.

Література:

1. Баєва А.О. Сучасні проблеми державного управління та місцевого самоврядування//Матеріали III всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції – Львів: ТзОВ «Галицька видавнича спілка». Львів, 2020. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/187/zbirnykkonferenciya15-05-2020.pdf>

2. Дума О. І.Ефективність публічного адміністрування в Україні: проблеми та виклики // Електронний журнал «Ефективна економіка» № 3, 2017. Дніпро, 2017. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5509>

3. Нагаєв В.М. Публічне адміністрування: електронний навчальний посібник//Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва., 2018.Харків,2018. URL :http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/1076/1/ЕЛЕКТР._ПОСІБ._ПУБЛ._АДМ._2018_.PDF

4. Посібник: Адміністрування і ви. Принципи адміністративного права у відносинах між особами та органами публічної влади – Київ: ТОВ «Видавничий Дім «Ратіо Дециденді». Київ, 2020. URL:<https://rm.coe.int/handbook-administration-and-you/1680a06311>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-314-2-47>

ADMINISTRATIVE COMPLAINT: DUALISTIC LEGAL NATURE

АДМІНІСТРАТИВНА СКАРГА: ДУАЛІСТИЧНА ПРАВОВА ПРИРОДА

Vdovichen V. A.

*LL.D, Professor of the Department
of Public Law
Dean of the Faculty of Law
Yuriy Fedkovych Chernivtsi
National University
Chernivtsi, Ukraine*

Вдовічен В. А.

*доктор юридичних наук, професор
кафедри публічного права,
декан юридичного факультету
Чернівецький національний
університету імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Забезпечення належного функціонування механізмів захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також забезпечення законності в різних сферах суспільного життя, є одними з пріоритетних

завдань, які потребують вирішення на будь-якому етапі формування демократичної правової держави. Органи публічного адміністрування відіграють важливу роль у вирішенні цих проблем, оскільки їхній регулятивний вплив охоплює практично всі сфери суспільних відносин. Необхідність оновлення галузевого законодавства, яке регламентує відносини між суб'єктами публічної адміністрації та фізичними, юридичними особами, виникає зі змісту положень Конституції України, які закріплюють формування принципово нових засад взаємодії цих суб'єктів. Також, з урахуванням проголошеного курсу України на європейську інтеграцію, виникла нагальна необхідність трансформації вітчизняного законодавства про розгляд адміністративних скарг та вирішення публічно-правових спорів відповідно до європейських принципів та стандартів.

Офіційне визначення скарги закріплено в статті 3 Закону України «Про звернення громадян», де вона визначається як звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб [1]. До рішень, дій (бездіяльності), які можуть бути оскаржені, належать такі у сфері управлінської діяльності, внаслідок яких: порушено права і законні інтереси чи свободи громадянина (групи громадян); створено перешкоди для здійснення громадянином його прав і законних інтересів чи свобод; незаконно покладено на громадянина які-небудь обов'язки або його незаконно притягнуто до відповідальності. В той же час, в статті 78 Закону України «Про адміністративну процедуру» від 31.03.2023 р. (набуття чинності 15.12.2023 р.) зазначається, що право на адміністративне оскарження відповідно до цього Закону має особа, яка вважає, що: прийнятим адміністративним актом чи його виконанням порушено або може бути порушено її право, свобода чи законний інтерес; процедурне рішення або дія, бездіяльність адміністративного органу негативно впливає на її права, свободи чи законні інтереси [2]. Тому, якраз через подання адміністративної скарги приватна особа отримує можливість доповісти відповідному державному органу (органу публічного врядування) про застосування до неї незаконних дій, винесення незаконного рішення щодо її прав, свобод та інтересів. І от саме мета подання такої скарги полягає у зверненні за захистом та поновленням порушених прав і законних інтересів таких осіб. Враховуючи, що під адміністративним оскарженням розуміють, в першу чергу, охоронні адміністративно-правові відносини, що виникають між скаржником, суб'єктом владних повноважень і органом (посадовою особою), компетентним розглядати скаргу, з приводу скасування рішення та (або) визнання незаконними дії чи бездіяльність органів державної влади, можна виділити і дуалістичне розуміння

правової природи адміністративної скарги, а саме: 1) адміністративна скарга як інструмент звернення до суб'єктів публічної адміністрації; 2) адміністративна скарга як інструмент захисту інтересів приватної особи у сфері публічного адміністрування.

Адміністративна скарга як інструмент звернення до суб'єктів публічної адміністрації. У межах розуміння адміністративної скарги як інструмента звернення ключовою тезою є те, що вона виступає фундаментальним правом, а не просто суб'єктивним правом приватної особи у відносинах з носіями публічної влади. У цьому сенсі і право на оскарження рішень, дій або бездіяльності суб'єктів публічно-владних повноважень має бути охарактеризовано як складова основних юридичних можливостей, позбавлення яких суттєво погіршує соціальне становище людини. «Захищаючи свої законні права та свободи, – наголошує Ю.П. Битяк, – громадяни звертають увагу компетентних органів на порушення законодавства і в такий спосіб захищають існуючі в державі та суспільстві правовідносини» [3, с. 279]. Крім того, розуміння адміністративної скарги як інструмента звернення порушує питання про гарантії цього права для приватної особи, оскільки деклароване на конституційному рівні право є реальним і таким, що може бути реалізоване, тільки коли воно забезпечене належними гарантіями, закріпленими на рівні законодавства. Для права на звернення це особливо важливо, адже держава, з одного боку, виступає суб'єктом гарантування права на звернення шляхом подання скарги на дії суб'єктів публічної адміністрації, а з іншого – держава та її уповноваженні представники є «ціллю» цього права, адже його реалізація спрямована «проти» рішень носіїв публічно-владних повноважень. Отже, як відзначається в науковій літературі, на прикладі права на оскарження ми можемо побачити зв'язок трьох основних європейських цінностей: прав людини, верховенства права та демократії [4, с. 68]. Гарантуючи право на оскарження, держава послаблює свої владні можливості, обмежує свавілля і здатність носіїв публічної влади втручатись у життя приватних осіб. Крім того, варта уваги думка вчених з приводу сутності скарги як інструмента звернення – «звернення громадян можна визнати особливим засобом забезпечення законності та дисципліни в державному управлінні, який суттєво відрізняється від державного контролю та нагляду. Різниця полягає в тому, що ініціаторами перевірок у цьому випадку виступають не державні утворення й навіть не громадські об'єднання, а окремі фізичні особи, а також у тому, що, не маючи адміністративно-владних повноважень, самі громадяни (навіть на відміну від громадських угруповань, не кажучи вже про спеціалізовані контролюючі органи) ніяких перевірок або інших контрольних дій не здійснюють. Звертаючись до компетентних органів із заявами та скаргами, вони лише сигналізують про виявлені ними порушення законності та

дисципліни, даючи змогу повноважним державним органам розібратися в суті справи, притягнути до відповідальності винних» [5, с. 181].

Адміністративна скарга як інструмент захисту інтересів приватної особи у сфері публічного адміністрування. Проблема забезпечення прав, свобод та інтересів приватних осіб від порушень із боку суб'єктів публічної адміністрації у громадянському суспільстві, що побудоване за принципом соціальної цінності людини та розвиває засади правової держави, стоїть надзвичайно гостро. Крім того, громадяни України мають право вимагати від держави забезпечення державною рівня безпеки та правопорядку, дотримання гарантованих державою соціальних стандартів. І тому, без дієвого використання інституту адміністративної скарги досягти належного рівня забезпечення прав, свобод та інтересів приватних осіб неможливо. До важливих теоретичних і прикладних проблем функціонування механізмів оскарження в адміністративному праві відносяться засоби оскарження. Саме вони є вираженням процесуальних форм захисту прав фізичних і юридичних осіб (приватних осіб) у відносинах із носіями публічної влади (суб'єктами публічної адміністрації). Використовуючи ці засоби, особа у порядку, встановленому законом, може оскаржити рішення, дію чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, яку вважає незаконною чи неправомірною. Зміст інституту адміністративного оскарження визначається двома вирішальними складовими: по-перше, це наявність правовідносин між приватною особою та органом публічної влади (суб'єктом публічної адміністрації), що виникають у зв'язку з реалізацією виконавчо-розпорядчих функцій органами, наділеними владними повноваженнями; по-друге, предметом і підставою оскарження є рішення, дії чи бездіяльність таких суб'єктів публічної адміністрації.

Отже, категорія «адміністративна скарга» не може бути осмислена лише через одностороннє розуміння її правової природи. Саме цим пояснюються наявні в літературі розбіжності в підходах до визначення поняття адміністративної скарги. Тому, за правовою природою, адміністративну скаргу варто розглядати як інструмент звернення до суб'єктів публічної адміністрації, а також як інструмент захисту інтересів приватної особи у сфері публічного адміністрування. Дослідження зазначених аспектів дозволяє включити як нормативну (суб'єктивне та об'єктивне право), так і динамічну (правові відносини і правозастосування) сторони забезпечення інтересів приватної особи від неправомірної (неналежної) діяльності суб'єктів публічної адміністрації. Слід також зазначити, що такі підходи до розуміння адміністративної скарги можуть бути використані і як методологічна основа для її подальшого вивчення, а також при оціненні правозастосовної практики в цій сфері.

Література:

1. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР в редакції від 31.03.2023 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр>.

2. Закон України «Про адміністративну процедуру» від 31.03.2023 р. (набуття чинності 15.12.2023 р.) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#n602>

3. Адміністративне право : [підручник] / [Ю.П. Битяк (кер. авт. кол.), В.М. Гарашук, В.В. Богущкий та ін.] ; за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гарашука, В.В. Зуй. Х. : Право, 2010. 624 с.

4. Лученко Д. В. Інститут оскарження в адміністративному праві: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Національний юридичний університет ім. Я. Мудрого. Харків, 2017. 444 с.

5. Гарашук В.М. Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.07. Х., 2003. 412 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-314-2-48>

LEGISLATIVE REGULATION OF THE PRINCIPLE OF MEDIATION CONFIDENTIALITY IN UKRAINE

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИНЦИПУ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ

Havrylyuk R. O.

*Doctor of Laws, Professor,
Head of the Department of Public Law
Yuriy Fedkovych Chernivtsi
National University
Chernivtsi, Ukraine*

Гаврилюк Р. О.

*докторка юридичних наук,
професорка, завідувачка кафедри
публічного права
Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Patsurkivskyy P. S.

*Doctor of Laws, Professor,
Professor of the Department
of Public Law
Yuriy Fedkovych Chernivtsi
National University
Chernivtsi, Ukraine*

Пацурківський П. С.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри публічного права
Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

В Законі України «Про медіацію» парадигмальна матриця розуміння принципу конфіденційності медіації викладена у формі п'яти частин